

Kirjandusüritus „Karl Ristikivi 100“

Liiva Raamatukogus 27. oktoobril

„Minagi olin Arkaadia teel,
kuigi ma sündisin saunas.
Mõnikord mõtlen: ma läheksin
veel,
muretu nooruk Arkaadia teel,
marssalikepik paunas/...“

kõlas Karl Ristikivi luulesõnadele loodud laul Tõnu Tepandi esituses. Muusikaline sissejuhatus kuulatud, jätkasime luuletaja, prosaisti ja kirjandusloolase Karl Ristikivi (1912 – 1977) 100. sünniaastapäevale pühendatud ettekannetega.

Kirjandusteadlane Kadri Tüür (fotol esinemas) valgustas K. Ristikivi elu- ja loominguloo erinevaid etappe*. Karl Ristikivist, Ristikivi kõrgelthinnatud teostest rääkimise kõrval tõi Kadri oma ettekandes muuhulgas väga huvitavalt esile sarnasusi Karl Ristikivi ja muhulasest kirjaniku Juhan Smuuli eluloos (mõlemil religioosse taustaga sünnikodu, kus kehv elujärg, poegadena ainukesed, inimestena tundlik-haavatavad, siiski mõnusa huumorimeelega, reisimistahtega, küpses meheas lahkusid igavikuteele, omastest lahus maetud) ja loomingus (rannamotiivid, lihttõetegijaist lugupidamine jms).

Ristikivi lasteraamatuist kõneldes rõhutas Kadri „Lendava maailma“ rahvuslikku värvingut ja „Semude“ – „Sellide“ muhedat huumorit.

Muhu Muuseumi teadur Eda Maripuu käsitles lähemalt Karl Ristikivi „Päevaraamatut“. „Päevaraamat 1957–1968“ (Varrak, 2008) hõlmab Karl Ristikivi antud eluperioodi päevikumärke. Pagulasena, haigekassaametis igapäevatööd tehes koges Ristikivi tihti rootslaste üleolevat suhtumist, pidi taluma kiuslevaid kliente, delikaatse ja tundliku inimesena oli ta inimeste mõistmatuse pärast sageli masendunud. Sünnimaast kaugel ja helgemasse tulevikku uskumata, üksi oma üürikorteris vaikuses usaldas Ristikivi oma nukkuse päevikule: „Minevik, olevik, tulevik, kõik on nagu leina-looriga kaetud/...“, kirjutas ta 15. aprillil 1958. a.

Päevikut nagu Ristikivi teoseidki lugedes tajume avarate teadmistega, mitmekülgsede huvidega (klassikaline muusika, keeled, ajalugu) poeetilist natuuri.

Foto Muhu Muuseum

Kirjandushuvilise Ainu Käani sõnul on Karl Ristikivi eesti tippkirjanik. „Armastan Ristikivi“, ütles ta. Olgu siinkohal lisatud, et Anton Hansen-Tammsaare pidas Ristikivi oma mantlipärijaks. Ristikivi, nagu Juhan Smuulgi, oli ürgandekas kirjanik. Lapseea tore lugemisleid oli Ainul „Semud“, tudengipõlves õnnestus saada tolaegne haruldus, kuulus „Hingede öö“. Pärast seda, kui Endel Nirgi kirjanduslooline „Teeline ja tähed. Eurooplase Karl Ristikivi elu“ lugemislauale sattus, sai Ainust vaimustunud Ristikivi ja tema loomingust austaja, koduski nüüd kõik Ristikivi raamatud. Luulekogust-pärlist „Inimese teekond“ luges Ainu ette luuletuse „Kas sisaliku tee kivil jätab jälje/...“.

Meelis Mereäär luges ette Jaan Kaplinski poolt vene keelde

* Käesoleva artikli lugejale siinkohal ainult mõni tähtis fakt Ristikivi eluloost: ta sündis 16. oktoobril 1912 Läänemaal Paadremaa vallas Sipka talus teenijanna pojana, pärast Tallinna Poeglaste Kaubanduskooli, Tallinna Kolledzhi humanitaarharu kiirkorras läbimist õppis Tartu Ülikoolis geograafiat, sai diplomini *cum laude*; 1943. a sügisööl põgenes sõja jalust paadiga Soome, sealt edasi Rootsi, kuhu pagulasena jäigi. K. Ristikivi elutee katkes 19. juulil 1977 Stockholmis, maetud sealsele metsakalmistule.

Ristikivi teoseid lisaks artiklis mainituile: romaanid „Tuli ja raud“, „Õige mehe koda“, „Rohtaed“, „Kõik, mis kunagi oli“, „Ei juhtunud midagi“, „Õhtumaade ajaloo: triloogia „Põlev lipp“, „Viimne linn“, „Surma ratsanikud“, „Rooma päevik“ jt, allegooriline „Imede saar“, biograafiatega sari „Mõrsjalinik“ jt, põimungite sari „Õilsad südamed e kaks sõpra Firenze“ jt, novellikogud „Sigtuna väravad“, „Klaassilmadega Kristus“, lasteraamat „Sinine liblikas“.

tõlgitud Ristikivi ühe luuletuse tsüklist „Maa ja rahvas“; hea, et Kadri oli selle kaasa saanud.

Kuulasime veel CD-lt soomlaste Peteri Kummala jt hõimuvõlde koostööna valminud muusikalist põimikut „Põlev Ristikivi“.

Kohvilauas maitsesime Kristi Kalmu küpsetatud-kingitud head kooki, rahvas küsis esinejailt ühteist veel lisaks, vaadati näitust.

Üritust toetas Eesti Kultuurkapital.

Aitäh kõigile esinejatele köitvate ettekannete eest, aktiivsele publikule ja neile, kes ürituse teoks- saamisele kaasa aitasid!

Lugegem Ristikivi teoseid, ka tema koostatud „Eesti kirjanduse lugu“, artiklikogumik „Viimne vabadus“ on huvitav lugemisvara!

Erika Pints

Rinsi kogudus 165

EAÕK Muhu-Rinsi Neitsi Maria Kaasani pühakuju kogudus sai tänavu 165-aastaseks.

Muhu õigeusu kogudus avati 20. märtsil 1847 Pühima Sinodi ukaasiga, koguduse liikmeid oli siis ligi 3000. 1850. a eraldati Rinsi ja Hellamaa kogudus (liikmeid vastavalt 1400 ja 1600). 1915. a olid vastavad arvud 3338 ja 2998.

Ulatusliku usuvahetuse peapõhjuseks oli algaastail kohalike elanike „mäss“ valitsevate olude vastu. Majanduslikku kergendust usuvahetus talupoegadele muidugi ei toonud, pigem vastupidi – mõisnik sai pidurada kroonumõisatest maa saamist usuvahetajatele. Usuvahetusega kaasnes ka igasugune tagakiusamine ja häbistamine nii mõisniku kui luteri kiriku poolt. Algul oli õigeusku pöördumisel tegemist sotsiaalse nähtusega, mis ühe põlvkonna möödudes muutus aga usulis-kiriklikuks. Seda näitab ka asjaolu, et kui õigeusklikel lubati tagasi pöörduda luteri usku (1864–1885. a rekonversioon), siis saarel õigeusklike arv ei vähenenud, vaid hoopis suurenes.

Oma kirikut Rinsi kogudusel algul ei olnud, kasutati mitmeid ajutisi rendiruume, pikemalt paiknes kogudus kroonumõisa kiviäärberis. Praegune väärikas bütsantsi stiilis viie torniga Jumalaema Kaasani pühakuju (ikooni) auks pühitsetud kivi-kirik valmis 1873. a, kuid vajab nüüdseks kapitaalremonti nii seest kui väljast.

Kogudusel on ligi 100 liikme-annetajat, ristitud on piirkonnas tunduvalt rohkem.

Kõigepühama Jumalasünnitaja, kaitse ja aita meid!

Isa Andreas

Isa Andreas

(Muhu Muuseumi foto)

Kauplejate teadmised pretensiooni esitamise õigusest on paranenud

Tarbijakaitseamet kontrollis septembris pretensiooni esitamise ja garantii kohta antavat teavet 306 müügikohas üle Eesti. Kokku tuvastas amet rikkumisi ligi üheksal protsendil juhtudest, mis on eelmise kontrolliga võrreldes üsna hea tulemus (eelmisel korral oli rikkumisi 17,6 protsenti).

Olukorra paranemisest hoolimata leidis ettevõteteid ja müüjaid, kes polnud kuulnudki tarbijate seaduslikust õigusest esitada puudusega kauba kohta poele pretensioon. Küsimusele, kui kaua selline õigus tarbija jaoks pärast ostu kehtib, vastasid eksinud väga erinevalt: üks nädal kuni aasta. Õige vastus oluks kaks aastat.

Huvilised õppisid autoportreed tegema

Jüri-Jaani talustuudio partnerid Oulust Pirjo Roponen-Lunnas ja Kari Lunnas juhendasid Muhus Lõetsa külas kunstnik Marget Tafeli ateljees huvilisi, kuidas teha autoportreed.

Lavastatud portreefoto kursusel oli osalejaid nii Muhust, Saaremaalt, Tallinnast kui ka Portugalist.

“See oli huvitav ja esmakordne kogemus. Meid toetab Euroopa Liit Nordplusi projekti kaudu,” ütles külalisi võõrustanud keraamik Marget Tafel.

Projektis osalevad Soome, Rootsi ja Eestist Muhu. Marget Tafeli sõnul on muhulastel vedanud, kuna Oulu kultuuri-voimala omanikud leidsid võimaluse Muhusse sõita, et siinsetele kunstihuvilistele portreefotode lavastamist õpetada.

Koolitusel osalenute sõnul suutsid Pirjo Roponen-Lunnas ja Kari Lunnas fotokunstist lühikese ajaga põhjaliku ülevaate anda, õpetada kaamera käsitlemist ja arvutis piltide töötlemist.

Marget Tafeli hinnangul õpetasid koolitajad loodust, iseenast, kunsti ja laias laastus kogu ümbritsevat nägema teise nurga alt. Mida rohkem sa tehnikaid, sealhulgas meedia- ja tehnikaid tunned, seda vabam, täiuslikum ja õnnelikum sa oled, jäi Marget Tafel toiminuga väga rahule.

Aare Laine, Saarte Hääl
(24. okt)

“Tooge oma pesumasin ise tagasi” ehk näited tarbijate õiguste piiramisest

Ilmselt igaüks meist oskab sisseoste tehes küsida müüjalt, kui pikk on ostetud kauba garantii. Vähem on aga teada fakt, et olenemata kaupmehe pakutavast garantiist on igal ostjal tegelikult õigus esitada puuduse ilmnemisel kauplejale kaebus koguni kahe aasta jooksul.

Selline kaheaastane kaebuse ehk pretensiooni esitamise õigus on kirjas võlaõigusseaduses. Seal on kirjas seegi, et puudusega kauba puhul saab tarbija nõuda toote parandamist või asendamist ning kui see pole võimalik, siis ostusumma tagasimaksmist. Kuigi need õigused on sätestatud seadusega, leidub Eestis siiski kaupmehi, kes üritavad neid kas teadmatuses või tahtlikult piirata. Näiteid sellisest tegutsemisest on mitmeid.

Tarbijakaitseametile on teada olukorrad, kus kaupmehed üritavad ebakvaliteetsete jalanõude eest pretensiooni esitanud tarbijatele tagastada vaid osa jalatsite väärtusest. Näiteks, kui ekspertiisis selgub, et jalatsitel on tootmisviga, ent samas on ka tarbija eksinud jalatsite hooldusel, rõhuvad kaupmehed sellele, et jalanõude väärtus võrreldes alge hinnaga on langenud ja teevad ettepaneku kompenseerida vaid jalanõude jääkväärtus. Selleks aga kaupmel õigust pole – tõestatud tootmisvea puhul on kaupmel kohustus tarbijale kompenseerida kogu ostusumma, mille kliendiga kokkuleppel võib välja maksta ka kinkekaartides.

Lisaks eksimustele rahaliste kompensatsioonide osas tuleb palju vaidlusi ette ka pikalt remondis olnud toodetega seoses. Kui kaupleja on puudusega toote remonti saatnud ja parandamisega läheb põhjendamatult kaua aega, on kliendil õigus müügilepingust taganeda ehk raha tagasi saada. Teada on juhus, kus müüja võttis tarbijalt vastu tootmisdefektiga teleri ja lubas selle parandada. Teler oli remondis mitu nädalat ja tarbija päringu peale, kui kaua veel remondiga aega võib kuluda, andis kaupmees vastuse, et oodata tuleb veel vähemalt kuu. Tarbija soovis seepeale lepingust taganeda, ent kaupmees polnud nõus raha tagasi maksma. Tegelikult oli tarbijal selles olukorras õigus, sest remondiga oli ületatud nn mõistlikku aega ja tarbijale tekitatud põhjendamatuid ebamugavusi.

Levinud eksimus on seegi, et

kaupmees võtab puudusega toote korduvalt parandusse. Korrektnes oleks, et kui asja parandamine ei õnnestu, asendatakse toode või antakse tarbijale raha tagasi. Hiljutisest praktikast on teada situatsioon, kus tarbijal tuli oma uut mobiiltelefoni korduvalt remondida lasta. Inimene küll soovis esimese remondi ebaõnnestumisel telefoni tagasi anda ja ostusumma tagasi saada, kuid kaupmees sellega nõus polnud. Antud juhul eiras kaupmees kliendi soovi tootest loobuda täiesti põhjendamatult. Ainult esimesel korral, kui tootel defekt tuvastatakse, on kaupmel õigus ise valida, kuidas olukorda kõige mõistlikum lahendada on – kas toode parandada, asendada või maksta inimesele raha tagasi. Edaspidi peab kaupleja probleemi lahendamisel arvestama juba tarbija soovidega.

Tihti peale eksitakse ka kauba puuduste kõrvaldamisega seotud kulutuste kompenseerimisel. Kui kaubal on tuvastatud tootmisdefekt, on kaupmees kohustatud tasuma kõik puuduse kõrvaldamisega seotud kulud, sealhulgas posti-, veo-, tööjõu- ja materjalikulud. Selle reegli vastu eksitakse sageli suurte kodumasinat puhul. Näiteks olukorras, kus tarbija

äsjaostatud pesumasin lakkab töötamast, soovib müüja selle tagastada kauplusesse. Kui juhtub, et tarbijal puudub selleks võimalus, siis pakub kaupmees välja variandi, et nende remondimees tuleb pesumasinale ise järele, kui tarbija maksab kinni transpordikulud. Seadusest tulenevalt on kaupmees kohustatud aga veokulu ise tasuma.

Antud teema juures tuleb rõhutada sedagi, et garantii ja pretensiooni esitamise õigus on kaks erinevat asja. Nagu juba märgitud, tuleneb pretensiooni esitamise õigus võlaõigusseadusest ja kehtib igal juhul kaks aastat. Garantiid pakuvad kaupmehed aga vabatahtlikult.

Oluline on siinjuures mainida, et kui kaupmees tahab kliendile anda garantiid, peab ta talle pakkuma soodsamaid tingimusi kui kohustab seaduslik kaheaastane kaebuse esitamise õigus. Garantiiga lisanduvateks eelisteks võivad olla näiteks kaebuse esitamise õiguse kestvus rohkem kui kaks aastat, toote parandamise ajaks asendus- toote pakkumine jms. Müüja teade, et kuue kuu jooksul võib ostja puuduse tekkimisel kauplusele kaebuse esitada, ei ole garantii, vaid ostja seaduslik õigus.

Tarbijakaitseamet

* Kui kaubal või teenusel on ilmnunud puudus, võta kaasa ostu tõendav dokument (tshekk või pangaväljavõte) ja pöördu esmalt suuliselt kaupleja poole.

* Kui suulise kaebuse peale ei reageerita, esita kaebus kirjalikult. Kaebusesse peale oma nimi, kontaktandmed, kaubal/teenusel esinev puudus ja omapoolne soovitus lahend. Lisa kaebusele ka ostutsheki või pangaväljavõtte koopia.

* Sul on esmalt õigus nõuda asja tasuta parandamist või asendamist, kui see pole võimalik või parandamine ebaõnnestub, saad nõuda ostuhinna alandamist või kogu ostusumma tagastamist.

* Kaupleja peab kaebusele vastama kirjalikult 15 päeva jooksul.

* Kui vastust ei tule, pood keeldub kaebust lahendamist või lahendus ei vasta sinu ootustele, võid pöörduda tarbijakaitseametisse.

* Näpunäited, kuidas esitada kaebust, leiab tarbijakaitseameti veebilehelt www.tarbijakaitseamet.ee või tarbijakaitseameti videokanalist Youtube'is

www.youtube.com/tarbijakaitseamet.

* Tarbijakaitseameti nõuandetelefon on 1330 või 6 201 707, e-post info@tarbijakaitseamet.ee, aadress Rahukohtu 2, Tallinn 10130.

NB! Kauba puuduse kõrvaldamisega seotud kulutused nagu posti-, veo-, tööjõu- ja materjalikulud peab tasuma müüja.

Kis sie muhulane oo? Ehk natike mo vanaisast

Moailm oo suur-suur, inimesi, riike ja rahvaid tuhandeid. Soari ehk miljuneid. Aga oo üksainsam väike Muhu soar oma usinate sipelgate ehk muhulastega.

Ja-jah, muhulane oo tüökas olnd ammusest aegadest piale. Sest ilma tüöta oleks ta ammu nälga jäend.

Pöllulapp oo ju kehva; meri ei anna suurt soaki koa igakord. Aga näedsa, enne sõda elatas soar 6000 muhulast ää. Nüüd olle muhulasi viel soarel elamas ligi 2000 jägu. Ning elu oo sii kena! Sest muhulane ise oo kena inime. Tema kohta võib öelda päris muhu sõnadega – muhulane oo munuke!

Ma mäleta oma vanaisa. Tihti, kui ta veskile läks, istusi ma suiküögi taga laia kivi pial. Sialt ma tervitasi tötta. Aga mõnikord kutsus ta mind koa veskisse. Siis ta reakis moole sellest, et jahvatab levajahu, sellesamma leva, mis me iga päe süöme. Ja ütles: oia oma ema, aita tötta, kui ta leiba tieb.

Sellest sai ma aru, et mo vanaisa olli väga ea inime. Armastas perele levajahu tiha, armastas kogu oma kodu, meitid kõiki.

Kui ma ema seltsis levategemisel pisikese roabekaku vuolisi, tegi

vanaisa moole pai.

Süöma aal istus ta oma kindlal kohal, pika süömalava otsas, lõikas kõigile levad lahti ja siis alles akati süöma. Nii tore komme oli sie!

Vanaisal polnd aega lugeda piibliroamatut nagu tegi seda mo tädi Juula ehk vanaisa kõige vanem laps. Aga ta ütles: kui sa ise ennast oiad, siis Jumal oiab koa!

Ma ole seda nüüd terve elu tundn. Elu- ja tüötarkust jagas mo vanaisa.

Olli sie siis aedas uute marjapõesaste istutamisel või einamoal eina vankrisse põtkumisel. Kui ma ühekorra jähin kurjade mesilaste laviini alla, olli vanaisa sie, kis mesilased üdrupuldiga mo kallalt minema irmutas.

Kui akkasi kuolis kõima, siis talvetel viis vanaisa mind obu-soaniga kuoli. Küll ollid nied sõidud vahvad! Sest vanaisa laskis vahel hobusel sõrki juosta ja ise laulis midagi.

Kis tegi külas kõege parama õlle? Küla teadis – Sepa Juri. Ta ju külvas ise odra, koristas ja õsus, ise panni odrad kasvama. Ja ise tiadis, millal olli õige aeg mõdu kääritada. Ema reakis oastaid iljem, kui vanaisa änam ei olnd, et tüö oln tema jaoks

püha asi. Viljajahvatamisest kuld-nokapuuri tegemiseni. Taal olnd kuldsest kääd.

Mool oo nied kääd nii selgesti silme ees. Ma voatasi neid igakord, kui ta süöma alustamiseks leiba lahti lõikas. Nied kääd ollid nii ellad, sõbralikud...

Viimast korda voatasi neid siis, kui ta olli suiküöki kirstu pandud. Esimest korda nied kääd puhkasid. Nied ollid risti tema rinna pial. Ja ma ütles emale: „Memm, luba ma puuduta vanaisa kätusid!“

Ema vastas: „Puuduta piale, laps, ta tunneb seda nagu tieksid taale pai.“ Ja ma teadsi, et vanaisa kääd ei tie moole elus änam kunagi pai.

Samal matusepääval peitsi ennast jälle suiküögi taha laiale kivile. Voatasi veski poole. Sie seisis juba nädal aega. Nädal aega olli meite süömalava otsatuol tühi.

Sis ühel pääval ütles tädi Juula: „Meitel viel üks mies majas. Poiss, sina istud nüüd vanaisa platsi piale!“ Poiss, sie olli mo vend Aljand. Voatasime kõik üksteisele silma sisse, mina öele Siljale, ema minule, tädi vennale ja leidsime nagu ühest suust: Aljand istub nüüd vanaisa

koha piale süömalava otsas.

Jah, ta olli juba suur poiss, suutis leiba lõigata küll. Ja ma siis akkasi voatama ta käsi. Nied ollid küll väiksed, aga tugevad, nii tugevad, et tast sai kunagi kolhoosis kombainiruoli taga istuja. Ja tema akkas majasse levavilja tuoma. Külast teesed mehed jahvatasid aga selle jahuks. Meite veski jähi peremeheta. Me kõik tundsim sellest puudust, aga elu kieras oma rada. Ilma vanaisata.

Mis on aga nüüd alles?

Mälestused. Sellised, mis tievad ellaks; sellised armsad, mis tievad ka tugevaks; sellised sügavad, mis tievad elu rikkaks.

Ja ma arva, et kõik muhulased oo nendest pärand endale ellu imelise tunde – olla lihtsalt mitte kiegi, vaid isiksus. Olla sie, kis tiab juurte tähendust, kis neid tunnetab. Kis mõistab, et mõtete täiuses oleme vaimselt kaunid. Kis suudab masuaast võitjana välja tulla, sest ees uotavad meitid ommikud nagu tähised tulevikutiel. Nii oo elu muhulaste jaoks tiemärgid paikka pannud.

Enda Naaber
Murdevõistlus 2011

Vihmasest talgupäevast

Muljed on sama mõnusad ja värsked nagu värsked kapsasupp, mida talgulistele pakuti. Kokku osales Hellamaa kalmistu lehe-riisumistalgutel 12 inimest. Lisaks veel Anneli ja Külli, kes Hellamaa külakeskuses süüa valmistasid. Loomulikult oli kohal ka kalmistuvaht Marko ja veel omajagu täiskasvanuid. Muidugi oleks rohkemat osalust oodanud, aga mis teha, kui inimesed on suhkrust ja vihmaga õue ep sua.

Arnek

Allikas: Muhu noorteka blogi (www.logimeeter.blogspot.com)

Noortekeskus

Avatud: T-L 14:00-17:00, suletud: P-E
K: WII tantsutrenni aeg 13.30-14.30
N: Spordihalli aeg 18.00-19.30
L: 12.00-14.00 - Studio MSN/YoBaNa

L: Trummiring 14.00-17.00 (sh ka bändiproovide aeg)

NB! Ringitegevus toimub vastavalt kokkulepetele ka väljaspool eelnimetatud aegu! Uued ideed ja ringid on alati teretulnud!

Vanu pilta Muhust

Kuivastu sadam.

Foto on pärit Espi Meikari erakogust

Kuivastu sadamas on alati käinud vilgas elu. 1924. aastal külastasid Kuivastut laevad 626 korral. Tuleb meeles pidada, et talvel jääga ei sõitnud ükski laev, nii et navigatsiooniperiood ei olnud 365 päeva nagu tänapäeval.

Muhu neidudel olnud kombeks pühapäeval laevu vaatamas käia. Teadagi pandi selga oma ilusad muhu siilikud ja oldi nii ka ise laevareisijate huviobjektiks.

1937. aastal kursseeris Kuivastu ja Virtsu vahel laeväihingu G. Sergo & KO aurik „Rudolf“, Kuivastust sai Sergo aurikuga „Ruhno“ Stockholmi, Pärnusse ja Riiga, Haapsalust rääkimata. Lisaks pidasid regulaarset ühendust ka

Balti Päästeseltsi Rannasõiduliinid, mille laevad olid „Endla“ (pildil vasakul, kurseeris liinil Tallinn-Kärdla-Kuressaare-Pärnu-Kuivastu) ja „Grenen“ (kurseeris liinil Tallinn-Heltermaa-Kuivastu-Virtsu-Laim-jala-Kuressaare).

Esimene tuli Tallinnast kolmapäeviti välja ja alustas Pärnust reedel tagasisõitu. Tagasiteel sildustas pühapäeva keskpäeval ka Kuivastus.

Laeva „Endla“ kapten oli 1891. aastal sündinud Karl Noor, kes oli

õppinud Kuressaare merekoolis ja saanud 1913. aastal Ventspils merekoolist kapteni paberid.

Kus perest ta aga pärit võis olla ja milline oli tema saatus?

Eda Maripuu

On hingedeae

Algus lk 1.

2.11. on vaid üks võimalikke hingedepäevi. Iga pere peab oma hingedepäevi ilma ja koduseid võimalusi silmas pidades endale sobival ajal. Pereti võib hingeohtute aega pidada nädalast kuuni. Sel ajal tähistatakse eriliselt hingede pühendatud päevi järjestikustel neljapäevadel, mõnikord ka esmas- või teisipäevadel.

Hingede ajal hoitakse kodud puhtad ja vaiksed. Müra tekitavad tööd lükatakse võimalusel edasi ning peale päeva loojumist ei töötata sootuks. Hingeohtuul on tavaks mõistatada mõistatusi ja jutustada lugusid. Vanade päevakuvade vaatamine aitab lahkunud omakside meelde tuletada.

Hingeohtuul oleks tore, kui vanemad-vanavanemad leiavad rohkem aega laste jaoks, et jutustada oma pere lugusid ja arutada mineviku ja tuleviku üle. Aeg ju tegelikult ei loe hinge jaoks. Oluline on tunda sidet eelmiste ja praeguste põlvete inimestega. Me jagame samu tundeid, näojooni, mälestusi, keelt ja meelt.

Hingede ohtu kaetakse laud kõigest heast ja paremast, mis

kodus leidub. Esimesel ja viimasel hingedepäeval on laual olnud selleks puhuks tapetud loomast valmistatud road. Pärast hingede kostitamist süüakse ise. Toitu võib viia hiide, kalmule, sauna või lõunapoolse tava kohaselt põõningule.

Ka elava inimese hing vajab hoidmist

Isegi väga. Oma hinge võid avada. Sageli läheb kergemaks, kui saab midagi hinge pealt ära rääkida. Hinge kosutab loond, kaunis looming ja lähedaste toetus. Hingejõudu annavad hiied – pühad ja puutumatud rahupaigad, mis on alati olnud ja peaksid alati jääma.

Nüüd, kui kümned ja kümned põlvned esivanemaid on kodus käimas, kerkib tungivalt meelde küsimus: kuidas me hoiame nende, meie ja järeltulevate põlvete hiisi, mida ähvardab häving ehitamise või unustamise läbi? Mida teeb iga põlismaalane, mida teeb iga äriees, poliitik või ametnik selleks, et hiied oleksid hoitud ja saaksid rahu kasvada?

Eelmise aasta Hiie väe sünnimälestustel Riigikogu looduslike püha-paikade toetusrühma esimees Tõnis Lukas järgmist: „Saed on Maardu Hiimetsas praegu küll vaikinud, kuid see raierahu on habras. Peame hoolitsema, et hiiesõprade ring hiimetsa ümber püsiks.“ Hoolimata avalikust tähelepanust võeti järgnevatel kuudel suur osa hiimetsast maha. Hingetu ja juurtetu saamahimu on valmis hävitama meie järgmisi hiisi. Hingetust ja juurtetust toodavad meie pärimusest vaikivad hiiglaslikud valged laigud kooliõpikutes ja ajakirjanduses.

Hingedeajal koju tulnud hingede hulgas on mehed ja naised, kes läksid malevate kaupa sõjaväljale, et kaitsta oma elu hinnaga meie maad ja rahvast, hingede- ja hiiteusku, maameelt. Koju tulevad sajad tuhanded väetid naised, lapsed ja vanainimesed, kes hukkusid sajandite jooksul võõramaiste vallutajate käe läbi.

Koju tulevad hinged, kes on kasvatatud kümne tuhande aasta jooksul suure, sügava ja ilusa

vaimupärandi. Meie vanavarakogudesse on talletatud vaid osake sellest, ometi on need kogud maailma suuremad. Suur osa pärandist elab märkamatuks meie keeles, meeles, hoiakutes ja tavades. Mida me teeme selle pärandi uurimiseks, uuesti mõtestamiseks ja lastele edasi andmiseks?

Eesti rahvas alles hakkab märkama, et oleme oma loonahoidliku pärimuselmaga, oma hiite ja hingesusuga Euroopa väarikamaid põlisrahvaid. Meie elumälu teab, kuidas elada kooskõlas iseenda, teiste rahvaste ja loonaga mõnukalt kaua aega. Selle tarkuse oleme saanud esivanematelt. Me võime ja peame õpetama seda rahvastele, kes on unustanud oma juured ja pärimuse.

Hingede päevadel süütavad paljud meie hulgast koduakendel või omaste kalmudel küünlad. Paljud põlisrahva aate kandjad viivad tule ja annid ka vanadele külakalmetele ning hiitesse.

Vaikset hingedeaeaga!

Ahto Kaasik, Maavalla koda